

Cvetje s polja modroslovskega.

(Spisal dr. Fr. L.)

(Dalje).

9. Kaj so stvari?

Da, kdor bi vedel natančno in popolnoma, kaj so stvari, ta bi bil največji modrijan. Pa takega ni bilo in tudi nikdar ne bo. Kdo naj prodrè tako globoko, da mi pové, kaj je neki kapljica vode? Ako jo tudi stehta, ako jo premeri, ako ji prešteje vse delce: kaj je kapljica in zakaj je ravno taka, ne pa drugačna, tega ne dožene nikdar naš um.

A tako globoko v spoznavanju tudi ne silimo. Saj vemo dovolj, da smo najrajši na površini stvari, kadar jih spoznavamo; pičlo malo imamo spoznavanja, ki sega v notranjščino ali bistvo stvari. Vendar je tisto malo jako dragoceno vsakomur, kdor pomisli, da najbolj vzvišeno delo za človeka je: spoznavati resnico.

Kar imenujemo 'stvar' ali 'reč', tisto nam je nekaj, kar je ali, kakor pravimo, biva. Nikakor ni take stvari, ki bi ne bila. Potemtakem imenujemo 'stvar' sploh to, kar je, bodisi karkoli.

Ako pa komu pravimo: „Kaj misliš, kaj je leseno železo?“ odgovori ti: „To ni nič.“ Ta 'nič' je čuden svat med modroslovskimi besedami in pojmi, in kakor se ljudje sploh največkrat prepirajo za prazen nič, tako ni čuda, da se tudi modroslovci prepirajo za svoj 'nič'. Mi pa recimo, kar je čisto jasno, da 'ničesa' ni, torej s tem ne moremo nikamor.¹⁾ Rabimo ga le zato,

¹⁾ Kako grozna je zmeta modroslovca Hegela, kateremu je ta 'nič' v modroslovju prav tako istinit, kakor stvar ali naša 'bit'!

ker nam je nasprotna stran reči ali nečesa. Dečka n. pr. vprašam: „Ali si kaj našel?“ Odgovori mi: „Nič.“ To torej, kar je našel, bilo je — nič. Lahko bi bil deček tudi rekel: „Nisem našel stvari.“ Sedaj nam je jasen 'nič', in ni nam treba o njem prav nobenega nadaljnega premišljevanja.

A kakor se svetla obleka lepše vidi, kadar je zraven nje temna, tako nam je ta 'nič' (čeprav ga ni, niti v temi) prav dobro razložil, kaj pomenja naš stavek: „Stvar je ali biva.“ Naš um namreč je tak čarodej, da postavi poleg te ali one stvari nasprotstvo; tedaj jo spozna lože in bolje. Ko hoče spoznati, kaj je to: 'biti', postavi poleg njega: 'ne-biti', in spoznanje se dopolni. Jednako tudi pri pojmu 'stvar', reč, nekaj: ko poleg njega postavimo svoj 'nič', tedaj nam je pojasnjen.

Po tej poti smo našli nekaj, kar je v vsaki stvari in kar zaradi tega zgodaj spoznamo, kaj je: 'biti' in 'ne-biti'. Že otroku rečemo: „Poglej, ali je pes v veži!“ Gre in pride povedat: „Je“ ali: „Ni ga.“ Seveda tako zgodaj ne raz-

Ob križu rešenje. (Slikal Oertel.)

umemo, kaj je neki tisto, v čemer si mislimo vse, karkoli je. Ako bi tisto umeli, umeli bi veseljnost. In žal, da v slovenščini nimamo prave besede za to. Vse liste skupaj imenujemo listje, vse grozde — grozdje, vse živali — živalstvo. Prav bi bilo, da bi rekli vsemu, kar je, bitje; toda tisti, ki so nam besede kovali in jim podtikali pomen, so določili, da je 'bitje' isto kakor 'nekaj' ali 'stvar'. Zato pa